

TESTIRANJE IN NOTRANJA PROCESNA EVALVACIJA UČNEGA E- OKOLJA *SLOVENŠČINA NA DLANI*

NATALIJA ULČNIK, SIMONA PULKO, TANJA BRČIĆ PETEK

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Maribor, Slovenija.

E-pošta: simona.pulko@um.si, natalija.ulcnik@um.si, tanja.brcic@um.si

Povzetek Prispevek predstavlja zasnovo notranje procesne evalvacije, ki bo sledila prvi fazi testiranja učnega e-okolja *Slovenščina na dlani* v šolskem letu 2020/21. Načrtovano je preverjanje zadovoljstva z rabo e-okolja med učečimi se kot primarnimi uporabniki in uporabnicami ter pridobivanje povratnih informacij s pomočjo anketiranja učiteljic in učiteljev slovenščine.

Ključne besede:

učno
e-okolje,
ocenjevanje,
anketni
vprašalnik,
zbiranje
podatkov,
analiza
podatkov,
prijava
napak.

1 Uvod

V šolskem letu 2020/21 poteka testiranje delovanja učnega e-okolja *Slovenščina na dlani*, in sicer na vzgojno-izobraževalnih zavodih, ki sodelujejo v projektu.¹ Obenem bo glede na namen izvedena procesna oz. formativna evalvacija in glede na izvajalca notranja evalvacija² tistih funkcionalnosti učnega e-okolja, ki so v tem šolskem letu izbrane kot prednostne. Izsledki ocenjevanja ali vrednotenja ter rezultati evalvacije bodo uporabljeni kot smernice za izboljšanje e-okolja. Če je slednje premišljeno zasnovano in učinkovito, lahko namreč prispeva k doseganju višjih učnih dosežkov, ki ne obsegajo samo znanja temeljnega predmeta (torej slovenščine), temveč tudi razvoj drugih veščin, npr. digitalne pismenosti.³

2 Prednostne funkcionalnosti učnega e-okolja v šolskem letu 2020/21

V prvi fazi testiranja bomo ponudili temeljne funkcionalnosti učnega e-okolja, v okviru katerih lahko učiteljica oz. učitelj:

- upravlja skupine učencev, učenk oz. dijakov, dijakinj;
- izbira naloge in jih dodeljuje posameznim skupinam;⁴
- pregleduje rezultate rešenih nalog;
- pošilja in prebira sporočila (Verdonik idr. 2020).

Učenec, učenka oz. dijak, dijakinja pa lahko:

- rešuje naloge, ki mu jih določi učiteljica oz. učitelj;
- samostojno izbira in rešuje naloge;⁵
- dobiva virtualne spodbude (medalje, žetone ipd.);

¹ V projekt so vključeni vzgojno-izobraževalni zavodi iz vzhodne in zahodne kohezijske regije. Od začetka projekta sodeluje sedem osnovnih šol in sedem srednjih šol oz. šolskih centrov, v letu 2020 pa se je na novo priključila še ena osnovna šola. Več na projektni spletni strani: <http://projekt.slo-na-dlani.si/sl/o-projektu/>.

² Prim. Kopal Tomc idr. 2019.

³ Več o evalvaciji kakovosti v sistemu vzgoje in izobraževanja v KEKS (2015: 31).

⁴ Iz vseh štirih vsebinskih sklopov (pravopis, slovnica, frazemi in pregovori, besedila), vendar samo tiste, ki bodo v določenem obdobju definirane, vnesene in interno pregledane.

⁵ Iz vseh štirih vsebinskih sklopov (pravopis, slovnica, frazemi in pregovori, besedila), vendar samo tiste, ki bodo v določenem obdobju definirane, vnesene in interno pregledane.

- dobi takojšnjo povratno informacijo o rešeni nalogi oz. samoovrednoti svoj odgovor oz. odgovor ovrednoti vrstnik, vrstnica,⁶
- pošilja in prejema sporočila (Verdonik idr. 2020).

V šolskem letu 2020/21 še niso predvidene naslednje funkcionalnosti: 1) Sodelovanje, 2) Tutorstvo, 3) Testi, 4) Znanje (Verdonik idr. 2020).

3 Pridobivanje povratnih informacij

Povratne informacije pridobivamo na naslednje načine:

1. preko prijavljenih napak,
2. z anketnim vprašalnikom za učiteljice in učitelje slovenščine,
3. s preverjanjem zadovoljstva med učenci, učenkami oz. dijaki, dijakinjami neposredno po uporabi e-okolja,
4. s statistiko, ki nam jo nudi sistem (reševanje nalog, uspešnost ipd.).

V sistem pridobivanja povratnih informacij vključujemo tako učiteljice in učitelje slovenščine kot tudi njihove učence, učenke oz. dijake, dijakinje. Pri pripravi načrta za pridobivanje povratnih informacij o uporabi e-okolja izhajamo iz prednostnega scenarija uporabe e-okolja v šolskem letu 2020/21 (Verdonik idr. 2020) in upoštevamo metodologijo za evalvacijo didaktičnih gradiv. Pri tem bomo (glede na namen) uporabili formativno evalvacijo in notranjo evalvacijo (glede na izvajalca) (Kobal Tomc idr. 2019: 8–9). Preverjamo ustreznost in učinkovitost posameznih postavk in pri tem uporabljamo ocenjevalno lestvico 1–5.

4 Prijavljanje napak

V e-okolju bo na voljo gumb za prijavo napak. Napake že v interni fazi testiranja opredelimo po kategorijah, npr. 1) napaka v navodilu, 2) napaka v zgledu, 3) napaka v postopku reševanja, 4) drugo. Skupina, ki je sodelovala pri pripravi nalog, zbrane napake razreši. V času testiranja nalog na osnovnih in srednjih šolah bo postopek sporočanja in popravljanja napak podoben. Prijava napak bo možna tudi po

⁶ Samovrednotenje in medvrstniško vrednotenje sta predvidena pri tistih nalogah, kjer avtomatsko vrednotenje odgovorov ni možno (povzemanje besedil, tvorjenje novih besedil ipd.).

končanem projektu (prijava napak se bo vnašala sproti, razreševanje napak pa bo potekalo ob določenem številu prijav).

5 Anketni vprašalnik za učiteljice in učitelje

Za učiteljice in učitelje slovenščine smo pripravili kratek anketni vprašalnik,⁷ ki ga bodo predvidoma izpolnili začetek junija 2021. Ima štiridelno strukturo. Uvodoma jih bomo prosili za podatek o tem, ali poučujejo na osnovni šoli, srednji strokovni šoli, srednji poklicni šoli ali gimnaziji. Sledijo ocenjevalne postavke, ki se nanašajo na grafično podobo e-okolja (splošno podobo, in sicer na like, ikone, barve; velikost elementov, črk; postavitev elementov; primernost za učeče se s posebnimi potrebami; statistične prikaze), zasnovo in delovanje e-okolja (intuitivnost in najdljivost vsebin, preglednost, vrednotenje odgovorov, odzivnost in delovanje v različnih spletnih brskalnikih), učinkovitost rabe e-okolja (na računalnikih, tablicah in pametnih telefonih), funkcionalnosti, ki jih okolje nudi učiteljicam in učiteljem (upravljanje skupin, izbiranje nalog, pregled rezultatov, komunikacija z učečimi se), pripravljene vsebine (usklajenost z učnimi načrti, raznolikost in aktualnost), didaktično ustreznost vaj in nalog (za posamezne vsebinske sklope: pravopis, slovnica, frazemi in pregovori, besedila); predvidena je tudi splošna ocena učnega e-okolja, in sicer z vidika kakovosti, strokovnosti in uporabnosti pri pouku ter izven njega. Ocenjevalna lestvica tega dela je petstopenjska, pri čemer 1 pomeni neustrezno, 5 pa zelo ustrezno). Sledi osem trditev, vezanih na uporabniško izkušnjo (tehnična nezahtevnost, hitro privajanje, pomoč učiteljicam in učiteljem oz. podpora pri njihovem delu), primernost e-okolja za poučevanje in učenje na daljavo, motiviranje učečih se za jezikovni pouk slovenščine, jasnost in razumljivost navodil ob nalogah, ustreznost uporabljenih zgledov ter mnenje o ustrezni didaktični obogatitvi jezikovnega pouka slovenščine s pomočjo učnega e-okolja. Za posamezne trditve označijo, ali držijo, delno držijo ali ne držijo. V zadnjem delu imajo učiteljice in učitelji možnost vpisati še svoje komentarje, vezane npr. na opažene prednosti in pomanjkljivosti učnega e-okolja. Prim. prilogo 1.

⁷ Za zbiranje podatkov bomo uporabili kvantitativni pristop z anketnim vprašalnikom, kot metodi pa bomo uporabili metodo zbiranja in metodo analiziranja podatkov. Za analizo anketnega vprašalnika bo uporabljena kvantitativna obdelava podatkov, pri analizi komentarjev pa bomo te kvalitativno analizirali (prim. Kobal Tomc idr. 2019: 22–28).

6 Preverjanje zadovoljstva pri učečih se

Pri učečih se smo se odločili za preprost sistem sprotnega preverjanja uporabniške izkušnje, tj. zadovoljstva ob uporabi učnega e-okolja, in sicer z izražanjem mnenja na osnovi grafične oz. vizualne podobe (emotikonov) na številčni ocenjevalni lestvici od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni nezadovoljen/nezadovoljna, 5 pa zelo zadovoljen/zadovoljna. Zadovoljstvo razumemo kot pozitiven in odobravajoč odnos do učnega e-okolja, ki je tesno povezan s prepoznavanjem prednosti in koristnosti rabe učnega e-okolja ter z izpolnitvijo pričakovanj, kar navsezadnje vodi tudi v željo po njegovi ponovni uporabi (vzbuja pozitivna čustva, prijetno počutje, motivacijo ...).

Uporabnicam in uporabnikom se bo neposredno po uporabi e-okolja izpisala naslednja poved:

»Oceni svoje zadovoljstvo z rabo e-okolja Slovenščina na dlani.« Svoje mnenje bodo izrazili s klikom na enega izmed petih ponujenih emotikonov (prim. tabela 1).

Tabela 1: Ocenjevanje zadovoljstva z rabo e-okolja pri učečih se

Grafična ocenjevalna lestvica					
Številčna ocenjevalna lestvica	1	2	3	4	5
Opisna ocenjevalna lestvica	nezadovoljen/ nezadovoljna				zelo zadovoljen/ zadovoljna

S takim načinom ocenjevanja se skušamo približati primarnim uporabnikom in uporabnicam, tj. najstniški populaciji. Učenke in učenci oz. dijakinje in dijaki bi namreč v tej fazi težje relevantno ocenjevali koristnost učnega e-okolja, veliko lažje pa doživljanje zadovoljstva ob uporabi. Mnenje primarnih uporabnikov in uporabnic je pomembno tudi zaradi tega, ker, kot je znano, »poleg učitelja 'poučuje' tudi učno okolje, tako fizično kot socialno« (KEKS 2015: 34); v sodobnih in inovativnih pristopih torej lahko vlogo poučevanja prevzema tudi učno e-okolje.

7 Statistični podatki

Učno e-okolje je v veliki meri zasnovano po principu avtomatiziranega sprotnega beleženja odgovorov in preverjanja njihove ustreznosti. V času testiranja bomo imeli podatke o rabi e-okolja, številu rešenih nalog, uspešnosti reševanja in s tem posredno o posameznikovem oz. posamezničinem napredku.

8 Sklep

Uporabnikov in uporabnic v fazi testiranja ne želimo pretirano obremenjevati z obsežnim anketiranjem, obenem pa želimo pridobiti relevantne in čim bolj sprotne povratne informacije o rabi, uporabnosti in kakovosti, ki nam bodo omogočale, da e-okolje do zaključka projekta čim bolj izpopolnimo in približamo pričakovanjem tako učiteljic in učiteljev kot tudi učečih se. Vse povratne informacije bomo analizirali in na njihovi osnovi naredili sprotno notranjo evalvacijo učnega e-okolja.⁸

Literatura

- KEKS: *Krepitev in evalvacija kakovosti v sistemu vzgoje in izobraževanja*. Zbornik nacionalne konference. El. Knjiga. Ur. Tanja Taštanoska. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2015. Dostop 4. 11. 2020 na <https://www.zrsv.si/pdf/Zbornik-prispevkov-keks2015.pdf>.
- Barbara KOBAL TOMC, Mateja NAGODE, Nadja KOVAČ, Polona DREMELJ, Simona SMOLEJ JEŽ, Vid ŽIBERNA, 2019: *Priročnik za načrtovanje in izvajanje evalvacij*. Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo. Dostop 4. 11. 2020 na <https://www.irsv.si/Nacrtovanje%20in%20izvajanje%20evalvacij.pdf>.
- Zora KREFT, 2015: *Ocena internih učnih gradiv*. Dostop 4. 11. 2020 na <http://sts-lj.splet.arnes.si/files/2015/06/Poro%C4%8Dilo-o-oceni-gradiv-15.pdf>.
- Slovenščina na dlani*. Dostop 4. 11. 2020 na <http://projekt.slo-na-dlani.si/sl/>.
- Darinka VERDONIK idr., 2020: *Opis posameznih strani in funkcionalnosti e-okolja Slovenščina na dlani*. Delovno gradivo projekta Slovenščina na dlani. Maribor: Univerza v Mariboru.

⁸ Evalvacija učnih gradiv različnih predmetnih področij je ustaljena praksa, s katero se na podlagi vnaprej znanih kriterijev preverja njihova kakovost ter didaktična, jezikovna, tehnična ustreznost ipd. Gre za pomembno osnovo za oblikovanje predlogov za izboljšanje in temelj, na osnovi katerega se lahko učna gradiva razvijajo tudi v prihodnje (prim. tudi Krefc 2015).

Priloga 1

ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČITELJICE IN UČITELJE SLOVENŠČINE

Slovenščino poučujem v/na (obkrožite):

osnovni šoli

srednji poklicni šoli

srednji strokovni šoli

gimnaziji

OCENJEVALNE POSTAVKE	1	2	3	4	5
	neustrezno			zelo ustrezno	
Grafična podoba e-okolja					
splošna podoba (liki, ikone, barve ...)					
velikost elementov, črk					
postavitev elementov					
primernost za učeče se s posebnimi potrebami					
statistični prikazi					
Zasnova in delovanje e- okolja					
intuitivnost, najdljivost vsebin					
preglednost					
vrednotenje odgovorov					
odzivnost, delovanje v različnih spletnih brskalnikih					
Učinkovitost rabe e- okolja					
na računalnikih					
na tablicah					
na pametnih telefonih					
Funkcionalnosti za učiteljice in učitelje					
upravljanje skupin					
izbiranje nalog					
pregled rezultatov					
komunikacija z učečimi se					

Vsebine					
usklajenost z učnim načrtom					
raznolikost					
aktualnost					
Didaktična ustreznost vaj in nalog					
pravopis					
slovnica					
frazemi in pregovori					
besedila					
Splošna ocena učnega e-okolja					
kakovost, strokovnost					
uporabnost pri pouku					
uporabnost izven pouka					

TRDITVE	Drži.	Delno drži.	Ne drži.
Učno e-okolje <i>Slovenščina na dlani</i> :			
– je za učiteljice in učitelje tehnično nezahtevno in se ga zlahka privadiš;			
– olajša delo učiteljev in učiteljic;			
– je primerno za poučevanje na daljavo;			
– je primerno za učenje na daljavo;			
– učence in učenke oz. dijake in dijakinje motivira za jezikovni pouk slovenščine;			
– vsebuje jasna, razumljiva navodila za reševanje vaj in nalog;			
– v vajah in nalogah vsebuje primerne zglede;			
– je didaktično ustrezna obogatitev jezikovnega pouka slovenščine.			

Komentar:⁹

⁹ Izhajate lahko iz vprašanj: Katere *prednosti* učnega e-okolja ste prepoznali? Katere *pomanjkljivosti* učnega e-okolja ste prepoznali?